

#rozatank

V noči na osmi marec, dan, ko se tradicionalno spominjamo boja za enakopravnost žensk (oziroma, kot mu bolj staromodno rečemo v Sloveniji, Dan žena), so neznane osebe z rožnato prebarvale tank, ki stoji pred Muzejem novejšje zgodovine.

Gregor Vuga

Dogodek je naletel na presenetljivo opazen medijski odziv. Mnogi so bili nad akcijo navdušeni, nekateri malo manj. Na tviterju se je usul plaz šal in komentarjev z oznako #rozatank. Nekateri so se spraševali o koristnosti takega početja, omenjen je bil družinski zakonik. V pravnih okvirih gre nedvomno za nezakonito dejanje, pri tem pa je bila s tem storjena manjša finančna škoda, saj bo tank (domnevno) treba očistiti ali ponovno prebarvati. Nimam namena opravičevati dejanja v pravnih okvirih. Nasprotno, ravno če dejanje jemljemo tako, kot ga predstavljajo njegovi kritiki – kot naveden vandalizem vreden obsodbe, se nam lahko začne kazati njegova razsežnost. Vzemimo afero rožnati tank v njeni najbolj banalni obliki: nekdo je z barvo ne-

zakonito počekal neko javno površino. Če zadevo artikuliramo na ta način, se moramo vprašati, zakaj je prav ta specifični primer doživel tako burne reakcije. V Ljubljani se novi grafiti pojavljajo tedensko, nekateri zakonito, nekateri ne. Zakaj se ljudje, denimo, niso v takem številu odzvali na ulično poslikavo v Šiški? Še natančneje: zakaj mediji sploh niso poročali o seriji nestrpnih grafitov, ki se je v zadnjih mesecih pojavila v Ljubljani? Vendar se z eno rečjo ukvarjamo, z drugo pa ne. Strukturno gre za isto stvar – nekdo je z barvo (nezakonito) grafitiral javno (ali v nekaterih primerih zasebno) površino – »vandalizem« potemtakem ne more biti glavni vzrok trušču. Niti najmanj ne gre za to, da so storilci kršili zakon, čeprav se argumenti proti formulirajo na ta način. Gre za simbolno vrednost dejanja.

Podoben incident je Ljubljana doživela pred dobrimi šestimi leti, ko so neznanci ponoči rdeče pobarvali dlani in stopala Kidričevega spomenika ob Prešernovi cesti. Tudi takrat je šlo za simbolično, protestno in morda umetniško akcijo, vendar z bistveno temačnejšim pridihom. Krvavo rdeča barva je (namenoma ali ne) asociativno zaznamovala spomin na žrtve režima. Če spomenike razumemo v skladu z Derridajevo teorijo jezika, potem lahko govorimo o tem, da pričajo o odsotnosti tako njihovega avtorja, kot odsotnosti središča, slepi pegi, okrog katere se organizira tekst, ki ga predstavlja. Akcija, izvedena nad spomenikom, je s tem, ko je opozorila na tisto zamolčano v spomeniku, dekonstruirala pripoved režima, ki je kip postavil. Na kaj pa je opozoril rožnati tank? Naj opozorim, da ne iščem izvirnega spo-

ročila, ki so ga imeli v mislih izvajalci, saj niso identificirani in niso podali nobene uradne izjave. Rožnati tank skušam brati kot besedilo, ki govori samo zase. Rožnata, stereotipno simbol ženskega spola (od dekliških oblačil do pentljic, ki opozarjajo na raka na dojki), je pokrila tank, ki sam po sebi predstavlja nasilje in vojno (tradicionalno v moški domeni). Na najbolj osnovnem ravni gre torej preprosto za to, da je bila ženskost ob prazniku (začasno) postavljena na prvo mesto. Stereotipno alegorijo bi lahko potegnili dalje (ali naprej): mir je pokrtil vojno. Začenjajo se pojavljati odsotnosti, ki jih je rožnata barva odkrila. Tank, ki je spomenik vojni, je simbol za odsotnost vojne, vendar ga obenem zaznamuje vsaka odsotnost nežnosti, kulture, dialoga, ki jih predstavlja mir. Tank ni bil spomenik miru, pač pa spomenik boju. Šele ro-

običajno – odsotne. S takšno postavitvijo elementov je akcija uspešno dekonstruirala družbeni (kon)tekst.

Ne moremo trditi, da so osebe, ki so akcijo izpeljale, v mislih eksplicitno imele tudi družinski zakonik (čeprav zveni verjetno). A to ni pomembno, saj so ga v rožnatem tanku prepoznali gledalci in kritiki sami, zato spada v (kon)tekst o katerem govorimo neodvisno od intence avtorja. Tank kot simbol osamosvojitve in s tem suverenosti svobodne odločitve se nam tu mora razgaliti v novi podobi simbola za pravice istospolnih parov. Če sopostavimo osvobodilno vojno in družinski zakonik, dobimo zljajnano vprašanje: »Smo se za to borili?«. Odgovor je seveda odvisen od tega, kdo smo »mi«, ki si to vprašanje postavljamo, vendar nam je lahko vedno bolj jasno, zakaj je rožnati tank za mnoge neprijeten, pa naj so to

tikulti je genocid.« (da številčnih zakoniranih pozdravov Adolfu ne omenjam), ki se je pred kratkim pojavil na različnih koncih prestolnice. Lahko govorimo o tem, da slednjemu ni smotrno namenjati pozornosti, saj ga s tem validiramo – da je torej bolje, da mu ne nudimo medijskega prostora. Po eni strani je nedvomno res, da je takšno pisanje nevredno počastiti z omembo. Tudi nemško-rusko-ameriški teoretik, kritik in filozof, Boris Groys je pred kratkim izrazil mnenje, da je treba tovrstne komentarje ignorirati. Vendar lanski teroristični napad v Oslu (ki nikakor ne stoji kot osamljen zgodovinski primer) opozarja tudi na to, da je ignoriranje lahko tudi spodbuda. Ignoriranje je izziv, ki upravičuje ekstremizem zamolčanega. Tisti, ki nimajo svojega glasu, se oglašajo drugače (lahko tudi z rožnato barvo).

Možno je kritizirati vandalizem, ki je bil prisoten v tem dejanju.

Vendar se pri tem pojavi vprašanje, zakaj prav ta vandalizem in ne eden tistih, ki se redno pojavljajo in povzročajo tudi bistveno večjo škodo.

Zato, ker so kritiki škodljivost rožnatega tanka prepoznali v njegovi simboličnosti, temu, kar predstavlja, in ne fizični škodi, ki je bila storjena.

V kakšni družbi cvetlice v tanku zase zahtevajo več pozornosti kot, denimo, grafit *Multikulti je genocid*?

žnata barva je lahko komemorirala *konec* spopadov s tem, da ga je naredila za vojaško »neuporabnega«.

Potem je tukaj njegova prostorska umeščenost. Tank je postavljen pred muzej, ki predstavlja zgodovino Slovenskega naroda in v katerem se odvija razstava z naslovom »Slovenke v dobi moderne«. Kombinacija transparenta, ki oglašuje razstavo, ter prebarvanega tanka pod njim znova razkrije strukturo: razstava je samo začasna, tank je samo začasno rožnat. V in pred muzejem so Slovenke

nelagodje pripravljene artikulirati ali ne. Ponovimo: možno je kritizirati vandalizem, ki je bil prisoten v tem dejanju. Vendar se pri tem pojavi vprašanje, zakaj prav ta vandalizem in ne eden tistih, ki se redno pojavljajo in povzročajo tudi bistveno večjo škodo. Zato, ker so kritiki škodljivost rožnatega tanka prepoznali v njegovi simboličnosti, temu, kar predstavlja, in ne fizični škodi, ki je bila storjena. Nadalje naj se vprašamo še v kakšni družbi cvetlice v tanku zase zahtevajo več pozornosti kot, denimo, grafit »Mul-

Ne gre samo za medijski prostor kot tak, gre za to, da se nestrpnih grafitov ne problematizira, se o njih praktično ne diskutira, medtem ko je feministični desant očitno dovolj problematičen, da sproži toliko odzivov. Zakaj? Saj gre le za roza tank. Večina je v tem videla predvsem humorno gesto ob osmem marcu, vendar se pod oluščeno barvo skriva nekoliko več vsebine, ki nastavlja ogledalo okolici. Nestrpni grafiti pa ne zrcalijo česa jasnega, kvečjemu so nereflektirani in zaradi tega toliko bolj nevarni. ●